

INVESTEREN IN INNOVATIE EN ENERGIEBESPARING

NAAR EEN ENERGIEZUINIGE GEBOUWDE OMGEVING

PLATFORM ENERGIETRANSITIE GEBOUWDE OMGEVING

Creative Energie
EnergieTransitie

WE GAAN HET GEWOON DOEN!

Nederland wil het energiegebruik in de gebouwde omgeving drastisch terugdringen. Een breed front van partijen zet zich daarvoor in: bouwbedrijven, kennisinstellingen, adviseurs, organisaties van eindgebruikers, woningcorporaties en overheid. Zij hebben hun krachten gebundeld in het Platform energietransitie Gebouwde Omgeving (PeGO). Binnen PeGO werken zij samen aan drie uitdagende doelstellingen: energieneutrale nieuwbouw in 2020, een halvering van het energiegebruik in bestaande bouw in 2030 en een CO₂-reductie van tachtig procent voor de gehele gebouwde omgeving in 2050. PeGO ontwikkelt plannen voor grootschalige energiebesparing in bestaande gebouwen en bedrijventerreinen, voor innovaties in renovatie en nieuwbouw en voor instrumenten om de energietransitie in de gebouwde omgeving te versnellen.

A portrait of Jan Terlouw, an older man with white hair, wearing a dark blue coat and a dark scarf. He is looking slightly to the right of the camera with a neutral expression. The background is a blurred outdoor setting with greenery. A dashed orange square highlights his face and upper torso, and a dashed white line follows the outline of his coat.

PEGO

“INNOVEREN, EN ONDERTUSSEN NIET STILZITTEN”

Jan Terlouw

Met de ene hand energie besparen en met de andere innoveren. Als die twee sporen serieus worden opgepakt, leidt dat in 2030 tot een halvering van het energiegebruik in de gebouwde omgeving. “Ons plan is goed doordacht en haalbaar voor alle partijen die het moeten uitvoeren”, aldus Jan Terlouw (voorzitter Platform energietransitie Gebouwde Omgeving).

GROEI VERSLAAN

"In de gebouwde omgeving kun je ruwweg zomaar dertig procent besparen", begint Jan Terlouw. "Die besparing ligt voor het grijpen met voor de handliggende maatregelen: betere isolatie, betere installaties en inzet van hernieuwbare energie. Vooral in de bestaande bouw kun je daarmee veel besparen. We kunnen de groei verslaan, waarmee ik bedoel dat we met inbegrip van de economische groei per saldo ongeveer op hetzelfde gebruiksniveau kunnen blijven." Dat levert volgens Terlouw de ruimte voor innovaties die nodig zijn om op langere termijn een stap verder te komen. "Je kunt huizen bouwen die energieneutraal zijn en op langere termijn zelfs huizen die energie produceren, in plaats van gebruiken. Daar is innovatie voor nodig."

HONDERD JAAR

De omslag naar een duurzame energiehuishouding in Nederland is nodig om te zorgen dat de energievoorziening betrouwbaar, betaalbaar en klimaatneutraal blijft, zegt Terlouw. "De voorraad fossiele brandstoffen die in honderden miljoenen jaren is opgeslagen, stoken we in een paar honderd jaar op. Miljoen keer zo snel. Dat leidt tot problemen. Je hoeft geen natuurkundige te zijn om dat te begrijpen. Het klimaatprobleem kan alleen worden opgelost door minder CO₂ te produceren. Het is onze opdracht om dat in de gebouwde omgeving voor elkaar te krijgen."

VERLEIDEN EN VERPLICHTEN

PeGO is in 2006 van start gegaan. Sindsdien zijn plannen gemaakt en zijn de betrokken partijen bijeen gebracht. Zo heeft PeGO aan de wieg gestaan van het nationale energiebesparingsplan Meer met Minder. In 2007 is dit vastgesteld en in 2008 zijn de eerste uitvoeringsstappen gezet. PeGO heeft ook meegewerkt aan de Innovatieagenda Energie in de Gebouwde Omgeving. Deze is in januari 2009 vastgesteld. PeGO, het ministerie van WWI en Agentschap NL (voorheen SenterNovem) hebben inmiddels twee tenders uitgevoerd om innovatieve projecten uit te lokken. Mede op initiatief van PeGO is in 2010 de aanpassing van het woningwaarderingssysteem voor de huursector tot stand gekomen waardoor meer besparende investeringen in huurwoningen mogelijk zijn geworden. De uitvoering van de programma's is verankerd in akkoorden tussen de overheid en de sector, waaronder de corporatiesector en de betrokken partijen in de nieuwbouw. Als de akkoorden niet snel genoeg tot resultaat leiden, dan zijn extra stappen nodig en moeten er verplichtingen worden ingebouwd. Terlouw: "Er liggen sectorakkoorden met duidelijke afspraken. Het is afgesproken, dus we gaan het zo doen."

STERKE REGIE

De doelstellingen die in de akkoorden zijn vastgelegd zijn ambitieus maar haalbaar, zegt Terlouw stellig: "Technisch kan het nooit een probleem zijn. In economisch opzicht kan het even tijd kosten voordat nieuwe technologieën concurrerend zijn met de bestaande. Maar het kan! En het is nu tijd om dit te laten zien en om mensen echt te stimuleren met ons mee te doen." Terlouw vraagt de overheid een sterke regie te voeren: "Je kunt het niet helemaal overlaten aan de vrije markt. Dan zal het nooit lukken. Je hebt marktpartijen nodig, maar ik vind dat de overheid moet durven ingrijpen. Ik wil de wereld leefbaar houden. Dat is mijn persoonlijke drijfveer om dit werk te doen. En ik vind het een plicht voor iedereen die in de beleidssfeer werkt om hieraan mee te doen. We zitten met z'n allen in een bus die naar een afgrond rijdt. Dan mag je van de bestuurder verwachten dat hij bijstuurt of op tijd op de rem trapt."

DE INNOVATIEAGENDA ENERGIE

Het kabinet werkt in twee programma's aan reductie van het energiegebruik en aan versterking van de innovatiekracht van Nederland. Het programma 'Schoon en Zuinig' heeft tot doel een trendbreuk te realiseren in de manier waarop de maatschappij met energie omgaat. Het programma 'Nederland Ondernemend Innovatieland' stuurt aan op een betere benutting van kennis en nieuw ondernemerschap om maatschappelijke vraagstukken op te lossen. Omdat beide programma's voor het thema energie nauw op elkaar aansluiten, is voor dat deel een geïntegreerde agenda opgesteld: de Innovatieagenda Energie. Deze is het resultaat van interdepartementale samenwerking en discussies met maatschappelijke actoren. Met de Innovatieagenda Energie laat het kabinet zien aan welke zeven thema's ze samen met bedrijven, onderzoeksinstituten en maatschappelijke organisaties de komende jaren werkt. Een extra bedrag van € 438 miljoen is beschikbaar gesteld om aan de energie-innovatie een extra impuls en meer focus te geven. Het Regieorgaan EnergieTransitie en de daarmee verbonden platformen vormen hiervoor een belangrijke inspiratiebron. Eén van de zeven thema's van de Innovatieagenda Energie is de gebouwde omgeving.

HET PLATFORM ENERGIETRANSITIE GEBOUWDE OMGEVING (PEGO)

Het Platform energietransitie Gebouwde Omgeving (PeGO) werkt aan een drastische beperking van het energiegebruik in gebouwen en hun omgeving: in nieuwbouw en in bestaande bouw, utiliteitgebouwen, bedrijfsgebouwen en woningen.

ENERGIETRANSITIE

PeGO is één van de zeven platforms die samen het programma EnergieTransitie vormen. EnergieTransitie is een publiekprivate samenwerking die een duurzame energiehuishouding voor de toekomst voorbereidt. Elk platform richt zich op een afgebakend thema en bundelt daarvoor de krachten van koplopers. De platforms vertegenwoordigen een brede groep van belanghebbenden en vormen een stuwmeer van kennis en ervaring. Met elkaar bestrijken de platforms de volledige Nederlandse energiehuishouding.

Zeven transitieplatforms

- Platform Nieuw Gas
- Platform Groene Grondstoffen
- Platform Duurzame Mobiliteit
- Platform Ketenefficiency
- Platform energietransitie Gebouwde Omgeving
- Platform Kas als Energiebron
- Platform Duurzame Elektriciteitsvoorziening

HET CENTRALE DOEL

Het doel van EnergieTransitie is een omslag te maken naar een systeem waarin energie schoon, betrouwbaar en voor iedereen betaalbaar is. De transitie die dat bewerkstelt is noodzakelijk en realistisch. Nederland wordt daarvoor op haar kernkwaliteiten aangesproken en er ontstaan nieuwe markten en mogelijkheden voor innovatie en bedrijvigheid.

De doelstellingen van EnergieTransitie:

- Een reductie van 50% van de CO₂-emissie in 2050 (ten opzichte van 1990) bij verdergaande economische groei.
- Een oplopende energiebesparing van 1,5 à 2% per jaar.
- Een progressieve verduurzaming van onze energiehuishouding tussen nu en 2050.
- Een versterking van de positie van het Nederlandse bedrijfsleven.

HET DOEL VAN PEGO

Binnen het totaal van EnergieTransitie concentreert PeGO zich op de gebouwde omgeving. Doel van PeGO is energieneutrale nieuwbouw in 2020, een halvering van het energiegebruik in de bestaande bouw in 2030 en een CO₂-reductie van tachtig procent voor de gehele gebouwde omgeving in 2050. Om dat doel te bereiken is een transitie uitgewerkt rond vier thema's: aanpak bestaande bouw, innovatie van de bouwsector, ontwikkeling van effectieve regelgeving en energiebesparing op bedrijventerreinen.

Voor aanpak van de bestaande bouw loopt het programma Meer Met Minder. Dit programma koerst op dertig procent energiebesparing in 2,4 miljoen bestaande woningen en gebouwen. PeGO heeft dit programma geïnitieerd. De uitvoering ligt bij de stichting Meer Met Minder. Innovatie in de bouwsector maakt bij nieuwbouw en renovatie hogere ambities mogelijk. Er zijn nieuwe systeemconcepten nodig. PeGO werkt samen met Naar Energie neutraal aan zelflerende en continuïtieve ketens waarin kennisinstellingen en uitvoerende partijen elkaar scherp houden. Op het gebied van effectieve regelgeving doet PeGO voorstellen voor het opheffen van belemmerende regels en het invoeren van stimulerende of verplichtende regels. Voor de gebouwde omgeving op bedrijventerreinen werkt PeGO aan een plan van aanpak om op grote schaal effectieve besparingsmaatregelen te kunnen treffen. In deze brochure worden de PeGO-thema's toegelicht.

HET PLATFORM

In PeGO zijn diverse koplopers uit de wereld van de gebouwde omgeving vertegenwoordigd. Met de brede samenstelling is politieke, economische en organisatorische interventiekracht bij elkaar gebracht. Dat waarborgt ambitieuze voorstellen die vanuit verschillende perspectieven goed zijn doordacht en kunnen rekenen op draagvlak.

MEER MET MINDER

Meer Met Minder is het nationale energiebesparingsprogramma voor de bestaande bouw. Doel van het programma is om vóór 2020 bij 2,4 miljoen bestaande woningen en andere gebouwen een energiereductie van dertig procent te bereiken. In 2008 hebben EnergieNed, UnetovNI, Bouwend Nederland, Aedes, VME en de ministeries van VROM, WWI en Economische Zaken in een convenant afgesproken dit programma met elkaar uit te voeren. PeGO heeft de ontwikkeling van het programma geïnitieerd. De stichting Meer Met Minder voert het programma in opdracht van de convenantpartners uit. Zie voor meer informatie: www.meermetminder.nl.

DE LEDEN VAN PEGO ZIJN:

- Jan Terlouw (voorzitter)
- Leo Brouwer (Agentschap NL, secretaris)
- Teun Bokhoven (DE Koepel)
- Elco Brinkman (Bouwend Nederland)
- Pieter Hameetman (Koninklijke BAM Groep)
- Jeroen Nobel (gemeente Haarlemmermeer)
- Ivo Opstelten (ECN)
- Ronald Paping (Vereniging Nederlandse Woonbond)
- Marlies Pernot (Vereniging Eigen Huis)
- Frank te Poel (Saint Gobain Isover Benelux)
- Dick Schmidt (TNO Bouw en Ondergrond)
- Jim Schuyt (De Alliantie)
- Jos Verlinden (ministerie van VROM)
- Jaap Warners (zelfstandig adviseur)

INNOVATIE

ONTWIKKELEN VAN NIEUWE SYSTEEMCONCEPTEN

Energieneutrale nieuwbouw is in 2020 haalbaar en in 2030 kan de energiebehoefte in de gehele gebouwde omgeving zijn gehalveerd. Daarvoor zijn systeem-innovaties nodig. PeGO bevordert daarvoor de samenwerking tussen marktpartijen, industrie, kennisinstellingen en branche-organisaties. Door kennis te delen, coalities te vormen en samen aan de slag te gaan, ontstaan zelflerende en continu innoverende ketens in de bouw. PeGO werkt hierbij nauw samen met het programmabureau dat is ingesteld voor de uitvoering van de Innovatieagenda Energie

in de Gebouwde Omgeving, en met het kennishuis Energieneutraal Bouwen van Agentschap NL.

NIEUWE SYSTEEMCONCEPTEN

De partners binnen PeGO zijn ervan overtuigd dat voor baanbrekende vernieuwingen breed samengestelde coalities nodig zijn. De doelen zijn hoog en om deze te realiseren zijn coalities nodig van partijen die over de grenzen van hun eigen domein durven te kijken: woningcorporaties, projectontwikkelaars en gemeenten, maar ook adviseurs, kennis-

instellingen, energieleveranciers en architecten. PeGO daagt hen uit om in de komende jaren een aantal uitmuntende concepten te realiseren: woningen en utiliteitsgebouwen, bestaande bouw en nieuwbouw. Het gaat om concepten die energetisch goed scoren en die zich tegelijkertijd onderscheiden door comfort en een hoge bouwkundige kwaliteit.

De innovatiedoelen voor 2012-2020 zijn als volgt geformuleerd:

Nieuwbouw:

- 100% terugdringen fossiel brandstofverbruik voor warmte en koelen.
- 50% terugdringen fossiel brandstofverbruik voor elektriciteit op gebouwniveau.
- 50% van de elektriciteitsvraag op locatieniveau duurzaam opwekken.

Bestaande bouw:

- 50 tot 75% terugdringen fossiel brandstofverbruik voor warmte en koelen.
- 25 tot 50% terugdringen fossiel brandstofverbruik voor elektriciteit.

DENKEN, DOEN, OPSCHALEN

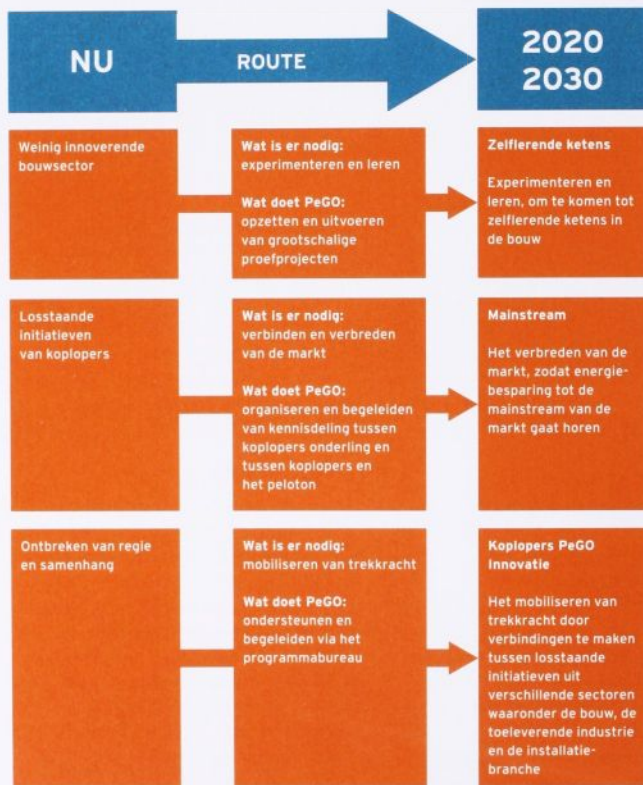
Om innovaties uit te lokken, is PeGO nauw betrokken bij tenders die het ministerie van VROM/WWI en Agentschap NL uitschrijven. Het is de bedoeling dat hiermee tot 2014 minstens 3.000 nieuwbouwwoningen en 3.000 duurzaam verbeterde woningen worden gerealiseerd met een oplopende CO₂-reductie van 45, 60 en uiteindelijk 80 procent (ten opzichte van 1990). Daarnaast worden circa twintig projecten in de utiliteitsbouw (bestaand en nieuw) gerealiseerd en vier locaties

duurzaam ontwikkeld, bijvoorbeeld een woonwijk, een bedrijventerrein of een mengvorm. Met deze projecten wordt het transitieproces aangeslingerd. PeGO nodigt bouwpartijen en industrie uit om in deze projecten te participeren.

PeGO heeft een systematiek voor monitoring ontwikkeld om de projecten technisch en procesmatig te volgen. Via een webapplicatie kunnen betrokkenen inloggen en om hun vorderingen continu te monitoren. Dat geeft inzicht in winnende systeemconcepten. PeGO sluit ervaringen uit bouw en renovatie terug naar kennisinstellingen, die daarmee voeding krijgen voor weer nieuwe concepten. Deze worden vervolgens opnieuw doorgegeven aan de bedrijven die de vernieuwingen in de praktijk brengen. Aldus kan een steeds betere energieprestatie worden gerealiseerd. PeGO legt daarmee een structurele koppeling tussen innovatie, realisatie in de praktijk en opschaling.

KOPLOPERS PEGO INNOVATIE

De aanpak van denken, doen en opschalen heeft pas succes als voldoende partijen gestructureerd en voor langere tijd samenwerken. In dat verband is een eerste groep van ruim tien bedrijven als 'founding partner' toetreden tot de groep Koplopers PeGO Innovatie. Het zijn partijen uit de bouwkolom, de toeleverende industrie en kennisinstellingen. Deze koplopers hebben het initiatief genomen voor Gebieden EnergieNeutraal (GEN). De groep van Koplopers PeGO Innovatie is overigens niet gesloten: wie mee wil doen en in het profiel past, kan nog instappen.

INNOVATIE

“ER GEBEURT OP DIT MOMENT ONGELOFELIJK VEEL”

Pieter Hameetman

De doelen van PeGO zijn realistisch en kansrijk, mits we er nu met z'n allen de schouders onder zetten: bouwbedrijven, architecten, gemeenten, corporaties, ontwikkelaars, toeleverende industrie, kennisinstellingen en installatiebedrijven. “Wie straks de boot niet wil missen, moet nu aanhaken”, zegt Pieter Hameetman (voorzitter werkgroep Innovatie).

ENTHOUSIASME

Voor de eerste UKR-tender Naar Energieneutraal Wonen waren aanzienlijk meer projecten aangemeld dan er konden worden gehonoreerd. Ook de eerste UKP-tender Naar energieneutrale scholen en kantoren is overtekend. "Er gebeurt op dit moment ongelofelijk veel", zegt Hameetman: "Het enthousiasme is groot en er zijn veel bedrijven die echte innovaties laten zien." PeGO volgt de geselecteerde projecten nauwkeurig om er precies achter te komen hoe men de energieprestatie realiseert. Hameetman: "Niet alleen technisch, vooral ook in het proces. Als we dat in beeld krijgen, dan hebben we zicht op winnende systemen die we vervolgens met de industrie en de partijen in de bouw verder kunnen brengen." Coalities van uiteenlopende partijen kunnen de systeemconcepten volwassen maken. Door actief en in meerdere projecten samen te werken, kennis te verspreiden en te leren van elkaars ervaringen, kunnen baanbrekende innovaties tot stand komen.

EUROPESE PROGRAMMA'S

Nederland staat met haar ambities niet alleen. Integrale gebouwconcepten worden ook ontwikkeld in Duitsland, Oostenrijk en België. Een aansprekend voorbeeld is het Duitse Passiefhuis-concept. Hameetman verwacht dat de ontwikkeling van dergelijke concepten ook vanuit Europese programma's een versnelling zullen krijgen: "Dat biedt belangrijke marktkansen voor Nederlandse bedrijven die nu bij het programma aanhaken."

VOORWAARDEN VOOR SUCCES

Hameetman heeft al een redelijk beeld hoe energieneutrale nieuwbouw in 2020 realiteit kan worden. Met de nodige inspanningen van een groot aantal partijen is halvering van het energiegebruik in 2030 in de gehele gebouwde omgeving haalbaar: bestaand en nieuw, woningbouw en utiliteit. De inzendingen voor de eerste tenders zijn een gunstig voorteken, zegt Hameetman: "Het is onze opdracht om het enthousiasme te benutten en verder aan te wakkeren. Denken, doen en opschalen: nieuwe concepten ontwikkelen en nieuwe vormen van samenwerking uitwerken. We zetten in totaal minstens tachtig voorbeeldprojecten op. Daarin laten we zien dat het ook echt kan. En ten slotte opschalen: bevorderen dat steeds meer partijen in de bouw de concepten toepassen. Ik zou zeggen: doe met ons mee!"

BEDRIJVENTERREINEN

NAAR 30 PROCENT ENERGIEWINST OP BEDRIJVENTERREINEN

Op duizenden bedrijventerreinen is nooit veel aandacht besteed aan de energieprestatie van kantoren en bedrijfsgebouwen. Met relatief eenvoudige maatregelen, die zichzelf binnen een paar jaar terugverdienen, is een energiebesparing van 60 PJ mogelijk, ofwel een financiële besparing van ruim 1,2 miljard euro per jaar. De besparing is vergelijkbaar met het jaarlijkse verbruik van minstens 600.000 Nederlandse huishoudens.

DOELSTELLINGEN

Nederland heeft ruim 3.600 bedrijventerreinen. Een groot deel daarvan zijn relatief kleine terreinen tot 50 hectare. PeGO richt zich vooral hierop. Veel terreinen worden nu en in de komende jaren herontwikkeld. Dat biedt kansen om aandacht te besteden aan de energieprestatie van kantoren en bedrijfsgebouwen op die terreinen. Bedrijven kunnen naar schatting gemiddeld dertig procent besparen met relatief eenvoudige maatregelen die zichzelf binnen twee tot vijf jaar terugverdienen. In totaal komt dat neer op een besparingspotentieel van 60 PJ. Om deze besparingen te halen, is een praktisch

plan van aanpak nodig. Gemeenten, provincies, parkmanagers of ondernemerskringen kunnen dan effectief aan de slag. PeGO wil dit plan van aanpak in 2011 beschikbaar hebben. De besparing kan in 2020 zijn gerealiseerd.

De werkgroep Bedrijventerreinen ziet de volgende energiebesparingskansen op de bestaande bedrijventerreinen:

- Verbetering van de energieprestaties van gebouwen door betere isolatie en betere (afstelling van) installaties.
- Toepassing van hernieuwbare energie.
- Optimalisatie van het energiegebruik door hoogwaardige energie in te zetten voor hoogwaardige toepassingen en restwarmte voor bijvoorbeeld verwarming van gebouwen.

INVENTARISATIE VAN TOOLS

Er zijn al veel tools ontwikkeld om het energieverbruik op bedrijventerreinen te waarden en om gebouwbeheerders te helpen om de juiste besparingsmaatregelen te treffen. Er zijn zelfs zoveel tools, dat veel partijen door de bomen het bos niet meer zien. Op basis van een inventarisatie van TNO maakt PeGO een goed overzicht, waardoor de beschikbare instrumenten beter toegankelijk zijn.

PILOTPROJECTEN

Om de mogelijkheden van een succesvolle aanpak in beeld te brengen, heeft PeGO tien projecten uitgekozen die kunnen dienen als navolgbaar voorbeeld (zie voor informatie over deze projecten www.pego-bedrijventerreinen.nl). De projecten worden gedurende een jaar gevolgd. PeGO biedt de betrokken project-leiders assistentie, inspiratie en waar nodig ondersteuning. De kennis en ervaring die de projecten op zullen leveren, wordt samengebracht in een Plan van Aanpak voor energiereductie op bestaande bedrijventerreinen. Dat Plan van Aanpak is begin 2011 gereed. Het wordt een praktisch hulpmiddel voor gemeenteambtenaren, ondernemerskringen en parkmanagers. Zonder het wiel zelf te hoeven uitvinden, kunnen zij hiermee een grootschalige energiebesparing realiseren.

REGELGEVING

Soms lopen besparingsinitiatieven stuk op ineffectieve regelgeving. De PeGO-werkgroep Bedrijventerreinen inventariseert waar dat het geval kan zijn en doet aanbevelingen voor verbetering van de regelgeving aan de partijen die hier iets mee kunnen doen. Vaak is dat de overheid, maar soms zijn het ook marktpartijen.

“WEGGEGOOD GELD ALS JE ER NIETS AAN DOET”

Teun Bokhoven

Op veel, vooral oudere bedrijventerreinen is de energetische kwaliteit van gebouwen bedroevend, oordeelt Teun Bokhoven (voorzitter werkgroep Bedrijventerreinen): “Het is weggegooid geld als je er niets aan doet.” Met relatief eenvoudige maatregelen is heel veel te bereiken. PeGO maakt een kant-en-klaar plan van aanpak voor gemeenten, ondernemerskringen en parkmanagers.

COMFORT

“Vooral in de jaren vijftig, zestig en zeventig zijn overal in Nederland bedrijventerreinen aangelegd”, begint Bokhoven: “Die terreinen liggen er nu voor een groot deel verrommeld bij. Het Rijk besteedt met het programma Mooi Nederland € 400 miljoen om de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren. Wij willen daarbij aanhaken om ook de energetische kwaliteit van gebouwen en terreinen te verbeteren.” Volgens Bokhoven valt er veel te besparen omdat energie tot de jaren negentig nauwelijks een issue was: “Isolatie van gevels en daken in bedrijfshallen is er nauwelijks. 's Winters moet je verwarmen en 's zomers ben je veel energie kwijt aan koeling. Isolatie verlaagt de energierekening en verhoogt het comfort voor de werknemers. En kijk naar installaties voor verlichting of ventilatie. Veel installaties zijn volstrekt verouderd, maar je kunt vaak ook al heel veel winnen door ze beter af te stellen. Met de simpelste maatregelen kun je gemiddeld zo'n dertig procent besparen.”

BINNEN TWEE JAAR

Energie is voor ondernemers altijd maar een klein deel van hun jaarrekening geweest. Daarom is er weinig aandacht voor. Bovendien zijn ondernemers die hun gebouwen huren, afhankelijk van de eigenaren, zegt Bokhoven: “Dat zijn twee knelpunten die ervoor zorgen dat er vaak weinig van energiebesparing terecht komt. Toch is het weggegooid geld als je er niets aan doet. De meeste maatregelen waar wij over spreken, verdienen je binnen

twee jaar terug.” Een stap verder zijn de mogelijkheden voor gebruik van hernieuwbare energie. Bijvoorbeeld door zonnepanelen te plaatsen op het grote areaal platte daken. Bokhoven: “In Nederland is dat nu vanwege de kosten nog niet haalbaar, maar op Europees niveau zie je dat we die kant op gaan. Laten we dat dan meenemen in ons denken.” Datzelfde geldt volgens Bokhoven voor het gebruik van restwarmte en koude: “Als je naar de verwarmingsinstallatie van je gebouw kijkt, en ergens anders op het terrein is een wasserij of een autospuiterij, dan kan het koppelen van energiestromen winst opleveren.”

PRAKTISCHE HANDREIKING

Zonder heel veel publiciteit is Bokhoven op het spoor gekomen van dertig projecten van energiebesparing op bestaande bedrijventerreinen. De werkgroep heeft er tien geselecteerd als pilotproject. Deze worden in de loop van 2010 gevolgd om er de vruchten van te kunnen plukken: “Onze pilotcoördinator volgt de projecten en bundelt de ervaringen. Wat werkt en wat werkt niet? Welke maatregelen zijn succesvol? Hoe zet je die in? Dat leidt uiteindelijk tot een methodiek. Geen rapport, maar een praktische handreiking. Het moet zó zijn dat een ambtenaar die op vrijdag van zijn wethouder de vraag krijgt om eens te kijken naar de energiesituatie op het bedrijventerrein, met deze handreiking op maandag al een pasklaar antwoord heeft.”

REGELGEVING

HET SPEELVELD INRICHTEN

Met subsidies, normen en wetgeving worden eigenaren en huurders van gebouwen aangezet om meer te doen aan energiebesparing en toepassing van hernieuwbare energie. Maar er zijn soms ook regels die belemmerend werken. PeGO doet voorstellen om belemmeringen weg te nemen en om regels in te voeren die kunnen zorgen voor een versnelling.

VANUIT EEN GROSLIJST

PeGO bekijkt kritisch bij welke regelgeving het wenselijk is om deze aan te passen. PeGO werkt daarbij vanuit een groslijst. Verschillende regels op die lijst zijn inmiddels concreet uitgewerkt, hierover zijn voorstellen gedaan aan de overheid. Bijvoorbeeld over de aanpassing van het woningwaarderingssysteem. Hierdoor is vanaf 2010 de energieprestatie een substantieel deel van de (huur)waarde van een woning. Hiermee kan een corporatie de investering in energiemaatregelen terugverdienen via huurverhoging. Een ander voorbeeld is het voorstel om de

overdrachtsbelasting in te zetten als fiscale stimulators voor het nemen van energiebesparende maatregelen. Dat kan effectief zijn omdat deze belasting direct gerelateerd is aan een natuurlijk moment voor woningverbetering: het moment van aankoop. De overheid kan in dat verband een deel van de overdrachtsbelasting terugstorten als tegemoetkoming voor investeringen in energiebesparing. Het is ook mogelijk om het percentage van de overdrachtsbelasting afhankelijk te maken van de energiekwaliteit van de woning.

VERLEIDEN ÉN VERPLICHTEN

Verbetering van de energieprestatie van woningen tot label B is voor een deel van de bestaande voorraad nu al kosteneffectief mogelijk. Toch zijn alleen stimulerende instrumenten niet altijd genoeg om dit niveau te halen. Naast verleiding zijn er ook verplichtingen nodig. Momenteel kijkt PeGO naar instrumenten die verplichtend kunnen worden ingezet en die een minimale energieprestatie van bestaande woningen voorschrijven. Daarbij werkt PeGO ook voorstellen uit voor de aanpak van energiebesparing in utiliteitsgebouwen. PeGO heeft de mogelijkheden en de juridische haalbaarheid van verplichtende regels in beeld gebracht. Deze regels zouden moeten aangrijpen op natuurlijke investeringsmomenten zoals groot onderhoud in huurwoningen of mutaties bij eigendomswoningen. Ze moeten uiteraard worden ingebed in een goed stelsel van

informatievoorziening, stimulering en ondersteuning. Parallel werkt PeGO mee aan de ontwikkeling van de EPG als opvolger van de EPC. Deze nieuwe norm is bedoeld voor de gehele gebouwde omgeving en omvat ook het gebruik van hernieuwbare energie.

FLEXIBELE BOUWREGELS

Gemeenten zouden meer mogelijkheden moeten hebben om met een ambitieus lokaal energiebeleid voorop te lopen. Bijvoorbeeld door aan gebouwen energie-eisen te stellen die het Bouwbesluit te boven gaan. Voor de nieuwbouw doet PeGO daarom voorstellen voor een flexibilisering van de bouwregelgeving en de regelgeving op het gebied van de ruimtelijke ordening. Gemeenten kunnen daarmee meer invulling geven aan eigen kansen en ambities.

REGELGEVING

“ER IS BEHOEFTE OM WAT SCHERPER TE GAAN ZEILEN”

Jaap Warners

De strategie van verleiden en het wegnemen van hindernissen is niet toereikend om de hoge ambities te halen die het kabinet heeft gesteld, vreest Jaap Warners (voorzitter werkgroep Regelgeving):

“De voortekenen wijzen erop dat we het zonder verplichtende regels niet gaan redden. Er is behoefte om wat scherper te gaan zeilen.”

SAMENLEVINGSBREED

Tot nu toe stoelt de besparingsaanpak in Meer Met Minder op vrijwilligheid. Contraproductieve regelgeving wordt weggenomen en er zijn faciliteiten ontwikkeld om mensen te verleiden om hun woning aan te pakken. Voor een kleine groep voorlopers is dat voldoende, maar het lijkt niet genoeg te zijn om samenlevingsbreed een structurele beweging te realiseren, zegt Jaap Warners: "Een goede evaluatie moet nog plaatsvinden, maar het ziet er naar uit dat we nog niet ver genoeg zijn. Mensen kunnen het zich nog steeds permitteren om onze boodschap meerdere keren aan zich voorbij te laten gaan." PeGO anticipeert op deze situatie en is daarom gestart met de ontwikkeling van regels die verplichtend kunnen worden ingezet.

NATUURLIJKE INVESTERINGSMOMENTEN

Het grootste knelpunt zit in de verbetering van de bestaande woningvoorraad, zegt Warners: "Over de nieuwbouw maken we ons niet zoveel zorgen. Het moeilijkste is de verbetering van bestaande woningen. Meer dan 90 procent van de besparingsdoelstelling moet daar worden gerealiseerd." De werkgroep ontwikkelt regels die kunnen aansluiten bij natuurlijke investeringsmomenten en die ertoe leiden dat woningen minimaal op het niveau van label B worden gebracht. Voor de huursector wordt gekeken naar regels die bindend kunnen worden opgelegd bij momenten van groot onderhoud. Warners: "Als maatregelen dan verplicht zijn, heeft de hele huurvoorraad vóór 2030 label B."

Bij de aanpak van de particuliere woningvoorraad is het moment van koop en verkoop van een woning cruciaal. Bij overdracht van een woning zou de verkoper verplicht moeten zijn om aan te geven hoe de woning kan worden verbeterd en bij de koopsom moet geld worden gereserveerd om dat ook te doen. Via de notaris kan dat worden gehandhaafd. Warners: "Zo'n regel heeft trouwens niet alleen effect op het moment van verkoop. Je kunt erop rekenen, dat mensen vooruitlopend hierop zich al op maatregelen oriënteren."

CULTUUR

Naast een set van verplichtende regels onderzoekt de werkgroep welke flankerende maatregelen nodig zijn om ongewenste neveneffecten te voorkomen. Warners: "Je moet goed opletten waar de kosten komen te liggen en voorkomen dat zwakke groepen te zwaar worden belast. We moeten heel nauwkeurig te werk gaan en aansluiting zoeken bij wat haalbaar is en wat op een goede ontvangst kan rekenen." Verplichtende regels staan op gespannen voet met onze cultuur, bevestigt Warners: "Maar als we hoge doelen stellen, komen we er al polderend niet uit, ben ik bang. Vanuit de gestelde doelen is het gerechtvaardigd om een stap verder te gaan en regels verplicht te stellen."

ENERGIETRANSITIE - CREATIEVE ENERGIE

Bedrijfsleven, overheid, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties zetten zich gezamenlijk in om ervoor te zorgen dat de energievoorziening in 2050 duurzaam is. Energie is dan schoon, voor iedereen betaalbaar en continu leverbaar. EnergieTransitie vraagt én geeft Creatieve Energie.

Het Platform energietransitie Gebouwde Omgeving (PeGO) is één van de zeven platforms die aan deze uitdaging vorm geven.

MEER INFORMATIE

Leo Brouwer, secretaris

t (088) 602 26 22

e pego@agentschapnl.nl

www.creatieve-energie.nl

Publicatienummer 2ETGO1002

www.creatieve-energie.nl